

Koulutusneuvosto 7.3.2023

Suomea kokouksessa edustaa pysyvän edustajan sijainen Tuuli-Maaria Aalto.

Neuvostossa hyväksytään päätelmät vihreään siirtymään tarvittavista taidoista ja osaamisesta. Lisäksi käydään keskustelu opettajapulasta eurooppalaisen koulutusalueen kontekstissa. Suomen mukaan laadukas, osallistava ja saavutettava koulutus tukee Euroopan elpymistä sekä vihreää ja digitaalista tulevaisuutta. Suomi pitää hyvänä opettajien ja opettajien osaamisen merkityksen korostamista ympäristökestävyyttä koskevien tietojen, taitojen ja osaamisen parantamisessa. On tärkeää, että edistetään tutkimuspohjaista opettajankoulutusta ja opettajien ja kouluttajien sekä muun henkilöstön jatkuvaa osaamisen kehittämistä.

Asialista:

Päätelmät vihreään siirtymään tarvittavista taidoista ja osaamisesta

s3

Politiikkakeskustelu: Opettajapula eurooppalaisen koulutusalueen kontekstissa

s7

Karlsson Ulla-Jill

22.2.2023

EU; Koulutus, Koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto: Päätelmät vihreään siirtymään tarvittavista taidoista ja osaamisesta

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ehdotusta neuvoston päätelmiksi on käsitelty Ruotsin johdolla neuvoston koulutuskomiteassa. Koulutuskomitea on päässyt päätelmistä yksimielisyyteen.

Ehdotusta neuvoston päätelmiksi on tarkoitus hyväksyä koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvostossa 7.3.2023.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmät vihreään siirtymään tarvittavista taidosta ja osaamisesta täydentävät aikaisempia vihreän siirtymävaiheen taitoja koskevia poliittisia tausta-asiakirjoja. Euroopan osaamisen teemavuoden avulla on tarkoitus korostaa, että tarvitaan yhteisiä toimia, jotka koskevat uudelleen- koulutusta ja huippuosaamista vihreän siirtymän edistämiseksi sosiaalisesti oikeudenmukaisella, osallistavalla ja oikeudenmukaisella tavalla sekä eurooppalaisten yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Vihreä siirtymä, mukaan luettuna siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen, käynnistää perustavanlaatuisten muutoksen tarpeen monilla eri aloilla. Säilyttääkseen kilpailuetunsa vihreän siirtymän teknologioissa Euroopan unionin on lisättävä merkittävästi uusien teknologioiden laajamittaista kehittämistä ja käyttöönottoa eri aloilla ja sisämarkkinoilla ja rakennettava uusia innovatiivisia arvoketjuja. Uusia ”vihreitä” työpaikkoja luodaan, kun taas osa työpaikoista korvataan ja toiset määritellään uudelleen.

Päätelmien mukaan

1. Ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen mukauttaminen vihreän siirtymisen tukemiseksi edellyttää tulevien taitotarpeiden kartoittamista, mukaan lukien uusien työprofiilien, ammatillisten tarpeiden ja taitojen puutteiden kartoittaminen.

Koulutuksen tarjoajien (julkiset ja yksityiset), viranomaisten, tutkimuslaitokset, työvoimapalvelujen, työmarkkinaosapuolten, yritysten ja muiden työpaikkojen välinen yhteistyö sekä kansallisesti että alueellisesti on olennaisen tärkeää näiden uusien osaamistarpeiden tunnistamiseksi työmarkkinoilla. Lisäksi opiskelijoiden työmarkkinoille siirtymisen seuranta voi auttaa antamaan tietoa esimerkiksi työn yhteensovittamisesta ja hankittujen taitojen merkityksestä.

2. Osaamistaitoja mittaavien välineiden kehittäminen ja hyödyntäminen voi edelleen tukea nykyisten ja tulevien osaamistarpeiden määrittämistä. Vihreän siirtymän osaamisen ESCO-luokitus voi auttaa ymmärtämään sekä tunnistamaan mitä taitoja tarvitaan menestyksekääseen vihreään siirtymiseen työmarkkinoilla ja samalla myös auttaa jäsenvaltioita ja koulutuksen tarjoajia tunnistamaan vihreän siirtymän osaaminen osana ammatillista koulutusta, korkeakoulututkintoa sekä aikuiskoulutusta.
3. Ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen ajantasaisen ja asianmukaisen sisällön varmistaminen on välttämätöntä, kun otetaan huomioon työprofiilien muutokset ja uusien ammattien syntyminen vihreän siirtymän seurauksena. Ammatillista koulutusta ja korkeakouluopetusta olisi tarvittaessa ja täysin institutionaalisen riippumattomuuden ja akateemisen vapauden mukaisesti tarkistettava vastaavasti luomalla uusia tutkintoja tai sisällyttämällä vihreät taidot olemassa oleviin tutkintoihin.
4. Koulutuksen tulisi huomioida peruskoulutukseen osallistuvien sekä niiden henkilöiden tarpeita, joiden on päivitettävä taitojaan nykyisen työnsä vaatimusten mukaisesti tai siirtyäkseen uusiin työpaikkoihin ja laajeneviin aloihin. Siksi sekä jäsenvaltioiden että ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tutkittava innovatiivisia ja joustavia tapoja tarjota vihreään osaamiseen, ml. LUMA-aineet liittyviä oppimismahdollisuuksia esimerkiksi kehittämällä pieniä ja räätälöityjä oppimismoduuleja, jotka voivat johtaa muun muassa pieniin osaamiskokonaisuuksiin. Lisäksi on kehitettävä aikuiskoulutusta toisen asteen ja korkea-asteen tasolla muun muassa joustavilla oppimispoluilla, jotka mahdollistavat osaamisen päivittämisen, laajentamisen ja syventämisen. Olisi myös kiinnitettävä huomiota osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Vaikka työpaikalla tapahtuva oppiminen, harjoittelu ja oppisopimuskoulutus mukaan luettuina, edistää työmarkkinoille siirtymistä, tällaisten paikkojen löytäminen saattaa olla haastavaa nopeasti kehittyvillä teollisuudenaloilla. Siksi tarvitaan innovatiivisia tapoja tarjota työelämässä järjestettävää vihreän osaamisen oppimista.
5. Ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen opettajilla ja kouluttajilla on keskeinen rooli vihreässä siirtymässä, sillä he antavat oppijoille ajantasaiset ammatilliset, tekniset ja muut taidot, joita kehittyvässä vihreässä teollisuudessa tarvitaan. Siksi on tärkeää kehittää ja päivittää edelleen opettajien, kouluttajien ja henkilöstön osaamista tarjoamalla jatkuvia ammatillisia kehittämismahdollisuuksia ja edistämällä ammatillisen koulutuksen tarjoajien, korkeakoulujen, tutkimusorganisaatioiden, yritysten ja muiden työpaikkojen välistä yhteistyötä. Lisäksi koulutusorganisaatioiden johdon rooli on keskeinen kehittämisen näkökulmasta.
6. Kohdennettuja toimenpiteitä tarvitaan, jotta nuoret ja aikuiset voivat sukupuolesta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta vahvistaa vihreää osaamistaan ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Tähän sisältyy olemassa olevien esteiden ja esteiden poistaminen kaikenlaiselta oppimiselta, kuten liikkuvuudelta, esteettömyydeltä, sukupuolten väliseltä eriarvoisuudelta ja stereotypioilta, ohjaukselta, tiedotukselta, yksityishenkilöille annettavalta taloudelliselta tuelta, oppijoille tarjottavilta tukipalveluilta ja aiemman oppimisen tunnustamiselta. Sekä naisten että miesten osallistumista olisi edistettävä ja tuettava tasavertaisesti tehokkailla elinikäisen oppimisen ohjausjärjestelmillä, joita vahvistetaan peruskoulutuksella ja ohjauksen antajien ja muiden ohjauksen ammattilaisten jatkokoulutuksella.

Päätelmissä jäsenvaltioita kehoitetaan institutionaalisen riippumattomuuden, akateemisen autonomian sekä kansallisten olosuhteiden mukaisesti:

1. Jatkamaan avaintaitoihin ja kestäväan kehitykseen liittyvää osaamisen kehittämistä elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti, varhaisesta iästä alkaen, kaikilla tasoilla ja kaiken tyyppisessä koulutuksessa;
2. Kehittämään ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen koulutusjärjestelmiä sekä vihreän siirtymän tarjontaa, ja aikuiskoulutusta, esimerkiksi pienten osaamiskokonaisuuksien avulla;
3. Tunnistamaan yhdessä opetuksen ja koulutuksen tarjoajien, tutkimusorganisaatioiden, työnantajien ja työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien kanssa vihreän siirtymän edellyttämän uudelleen koulutuksen ja ammattitaidon lisäämisen tarpeita, julkinen ja yksityinen sektori mukaan luettuna;
4. Tukemaan ja rohkaisemaan ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, korkeakouluja ja aikuis-koulutusorganisaatioita vihreän siirtymän ml. LUMA-koulutuksen kehittämistä ja toteuttamista.
5. Tukemaan opettajia, kouluttajia, henkilöstöä, ohjausalan ammattilaisia ja johtaja, hankkimaan taitoja ja osaamista, joita tarvitaan vihreän siirtymän ja kestäväan kehityksen tukemisessa, edistämällä peruskoulutusta ja täydennyskoulutusta.
6. Kannustamaan ja tukemaan yksilöitä osallistumaan vihreään siirtymään liittyvään oppimiseen, täydennyskoulutukseen tai uudelleen kouluttamiseen sekä formaaliin että non-formaaliin ja osallistumaan liikkuvuuteen;
7. Hyödyntämään käytettävissä olevia EU:n välineitä ja ohjelmia vihreän siirtymävaiheen taitojen tukemiseksi.

Komissiota kehoitetaan ottamaan päätelmät huomioon toissijaisuusperiaatetta ja kansallisia olosuhteita kunnioittaen, kun

1. edistetään jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten, koulutuksen tarjoajien, instituutioiden, tutkimusorganisaatioiden ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien välistä keskinäistä oppimista vihreän siirtymän taitoihin ja osaamiseen liittyen;
2. tuetaan kansainvälistä yhteistyötä ja jaetaan vihreän siirtymän taitoihin ja osaamiseen liittyviä hyviä käytäntöjä muun muassa Erasmus + -opiskelija- ja henkilöstövaihdon, monikansallisten yhteistyöhankkeiden ja -verkostojen, kuten eurooppalaisten korkeakouluallianssien ja ammatillisen koulutuksen huippuyksiköiden sekä muiden vihreän siirtymisen taitoihin liittyvien aloitteiden avulla;
3. otetaan koulutuksen tarjoajat, teollisuuden ympäristöjärjestelmät, työmarkkinaosapuolet ja kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät mukaan osaamissopimuksen kautta yksilöimään yhdessä vihreän siirtymävaiheen uudelleen koulutus - ja ammattitaitotarpeet;
4. kehitetään edelleen vihreän siirtymän taitoja ja osaamista koskevaa tietopohjaa tekemällä yhteistyötä Euroopan Unionin ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen kanssa; ilman että luodaan uusia raportointivelvoitteita jäsenvaltioille
5. jatketaan yhdessä pysyvän indikaattoriyöryhmän kanssa mahdollisten indikaattorien tai EU:n tason tavoitteiden kehittämistä kestäväan kehityksen alalla, mukaan lukien koulutusjärjestelmät (vihreän siirtymän näkökulmasta)
6. kehitetään edelleen olemassa olevia EU:n välineitä ja ohjelmia vihreän siirtymän edellyttämien taitojen ja osaamisen tukemiseksi;

7. toteutetaan ja valmistellaan aloitteita Euroopan kilpailukyvyn ja tulevaisuuden parantamiseen ja tuetaan jäsenvaltioita onnistuneen vihreän siirtymän aikaansaamiseksi koulutuksen avulla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artiklat 165(4) ja 166(4)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU30 koulutusjaosto, kirjallinen menettely 23.2-24.2.2023

Eduskuntakäsittely

Minva 3.3.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädäntövaikutuksia eikä vaikutuksia Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

WK 2656/2023 INIT

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Karlsson Ulla-Jill, OKM, ulla-jill.karlsson@gov.fi, puh.0295330141

VAHVA-tunnus

EU/199/2023

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Perusmuistio

EU/38/2023-OKM-6

Karlsson Ulla-Jill

23.2.2023

EU; Koulutus; Koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto: politiikkakeskustelu opettajista

Kokous

Koulutusneuvosto 7.3.2023

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvostossa käydään politiikkakeskustelu aiheesta Ammattitaitoiset opettajat – eurooppalaisen koulutusalueen menestyksen kulmakivi: Opettajapula – haasteena pätevien ja hyvin koulutettujen opettajien ja kouluttajien alalle houkuttelevuus, täydennyskoulutus ja alalla pitäminen.

Suomen kanta

Suomi pitää eurooppalaisen koulutusalueen toimeenpanon vahvistamista tärkeänä ja katsoo, että opettajat ovat eurooppalaisen koulutusalueen kulmakivi. Suomi pitää puheenjohtajan esille nostamia keskustelukysymyksiä olennaisina.

Suomi katsoo, että uskottava ja vahva koulutuspolitiikka EU-tasolla on investointi koko EU:n tulevaisuuteen. Laadukas, osallistava ja saavutettava koulutus tukee Euroopan elpymistä sekä vihreää ja digitaalista tulevaisuutta. (EJ 22/2020 vp)

Suomi pitää hyvänä opettajien ja opettajien osaamisen merkityksen korostamista ympäristökestävyyttä koskevien tietojen, taitojen ja osaamisen parantamisessa. (E 65/2022 vp)

Suomi katsoo, että komission ehdottamat toimet yhteentoimivuuden, avoimuuden, saavutettavuuden ja opettajien digitaalisen pedagogiikan ja asiantuntemuksen lisäämiseksi ovat lähtökohtaisesti kannatettavia tehokkaan digitaalisen koulutusekosysteemin kehittämiseksi. (EJ 23/2020 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että edistetään tutkimuspohjaista opettajankoulutusta ja opettajien ja kouluttajien sekä muun henkilöstön jatkuvaa osaamisen kehittämistä. (EJ 22/2020 vp)

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaan keskustelumuistiossa todetaan, että pätevät ja hyvin koulutetut opettajat ovat koulutusjärjestelmiemme ytimessä. Opettajia tarvitaan, jotta voimme tarjota korkealaatuista koulutusta lapsillemme, opiskelijoillemme ja kansalaisillemme.

Neuvoston päätöslauselma eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä (2021–2030) sisältää useita konkreettisia kysymyksiä ja toimia, muun muassa opettajien osaamisen edistämisestä ja opettajan ammattiin liittyvään motivaatioon.

Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisen edistymistä koskevassa komission tiedonannossa todetaan, että koko Euroopassa opettajapula johtuu suurelta osin ammattikunnan ikääntymisestä sekä alaa koskevasta heikosta houkuttelevuudesta. Tilanne pahenee koko EU:ssa, mikä on vakava riski koulutuksen laadun ja tasa-arvon näkökulmasta. Tämä edellyttää toimenpiteiden tehostamista sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla.

Pätevien opettajien ja kouluttajien alalle houkuttelevuus, osaamisen vahvistaminen ja ammatissa pysyminen on yhteinen haaste jäsenvaltioille ja avainkysymys eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa. Tämä on yhteinen huolenaihe, johon on olemassa useita mahdollisia poliittisia ratkaisuja. Edellä esitetyn perusteella puheenjohtajamaa kehottaa ministereitä pohtimaan jäljempänä esitettyjä kysymyksiä.

1. Mistä kansallisella tasolla käytävistä konkreettisista kysymyksistä opettajiin liittyen olisi hedelmällistä keskustella eurooppalaisen koulutusalueen kontekstiin nähden? Mitä lisäarvoa tämä toisi eurooppalaisessa kontekstissa tehtävään yhteistyöhön?
2. Mitä Euroopan tasolla voitaisiin tehdä pätevien ja hyvin koulutettujen opettajien ja kouluttajien houkuttelemiseksi alalle, osaamisen vahvistamiseksi ja ammatissa pitämiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikkelit 165(4) ja 166(4)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU30 –koulutusjaosto 28.2.2023

Eduskuntakäsittely

Minva 3.3.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei lainsäädäntövaikutuksia eikä vaikutuksia Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Asiakirja ei vielä julkaistu

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Karlsson Ulla-Jill, OKM, ulla-jill.karlsson@gov.fi, puh 02953 30141

Vesalainen Marjo, OKM, marjo.vesalainen@gov.fi, puh 02953 30352

VAHVA-tunnus

EU/38/2023